

Т. М. Чернишова, к. б. н., ст. викладач,
кафедра туризму

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОГО ТУРИЗМУ НА ЖИТОМИРЩИНІ

Постановка проблеми. Одним із різновидів пізнавального туризму є музейний, специфіка якого полягає у використанні туристичного потенціалу музеїв і територій, які до них прилягають. Співробітництво музеїв і туризму повинно ґрунтуватися на формуванні спільної системи, мета якої популяризація відвідування музеїв, як історико-культурну спадщину окремих регіонів або цілих країн та популяризації такого туризму [6].

Музеї на ринку послуг дозволя повинні розглядатися як основний осередок культури, відправна точка для вивчення туристом країни або регіону. Промоція музеїв – важливе стратегічне завдання будь-якого плану розвитку туризму.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На жаль на території України ця галузь туризму перебуває у занепаді. Музейний туризм не є традиційним напрямком діяльності музеїв. Це явище в Україні виникло у середині 1990-х років, коли музеї мусили шукати позабюджетні кошти [4].

Причому якщо великі музеї, які за радянських часів вже були залучені в туристські маршрути, то для муніципальних музеїв вибір загальної стратегії розвитку часто перетворювався на найактуальнішу й найпекучішу проблему. За різними оцінками, 50–70% туристів під час відвідування іншої держави передусім цікавить місцева культура. Музеї дають їм можливість познайомитися з нею і принести дохід. Дослідження, проведені у Великобританії, в провінції Альберта, Канада, і в кількох країнах Середземномор'я, показали переваги стратегій розвитку туризму, заснованих на добротному культурному музейну продукті [4].

На сьогодні лише великі історично-архітектурні музейні комплекси мають сувенірні крамнички, кафетерії та ресторани на території. Вони користуються популярністю серед туристів і відвідуються регулярно. Але більшість музеїв (краєзнавчі, історичні, природничі, науково-технічні, університетські та інші), які є в кожному адміністративному центрі на даний момент не мають попиту на ринку туристичних послуг. А саме такі музеї є візитівкою кожного регіону, тому їх потрібно активно залучати турагентам при створенні екскурсійних турів [4].

На Житомирщині відвідування музеїв, як і по всій Україні, має відносно низькі показники. Тому для популяризації і розвитку музейного туризму на Житомирщині, потрібно залучати також і музеї, які створені та функціонують на базі вищих навчальних закладів. Проведення екскурсій у таких музеях провідними фахівцями вузів дасть можливість для розвитку музейного туризму в області і додатковий дохід на утримання їх.

Результати дослідження. Було проаналізовано діяльність чотирьох музеїв на базі Житомирського національного агроекологічного університету як перспективних об'єктів для розвитку музейного туризму. Музей історії ЖНАЕУ створено у 1972 році до 50-річчя ювілею навчального закладу. Фонд музею нараховує понад тисячу експонатів, які відтворюють всі етапи формування і розвитку вузу, участь професорсько-викладацького складу і студентів у Великій Вітчизняній війні. Широко тут представлені матеріали про різні періоди створення ЖНАУ та його розвитку, а також зі співробітництва з іншими сільськогосподарськими вузами і науковими закладами Швеції, Німеччини, США, Канади, Австрії, Польщі та інших країн [3].

Ще одним цікавим музеєм, який створений в університеті є музей екологічної освіти. Він висвітлює розвиток екологічного факультету та становлення агроекологічної освіти у вузі. Музей був створений у 1995 році за участю викладачів екологічного факультету. У ньому зібрано понад триста експонатів, структурно-логічних схем підготовки майбутніх фахівців-екологів, наукові праці з екології тощо. У музеї створені вісім експозицій: шлях до агроекологічного університету, агроекологічна освіта, радіоекологічна освіта, екологія тваринництва, інженерна екологія, соціально-екологічна освіта, екологія флори і фауни, екологічна наука.

Музей ґрунтознавства і агрохімії, який було створено у 1960 році при кафедрі ґрунтознавства є яскравим прикладом поєднання використання його, як навчальної бази для студентів і об'єктом для проведення екскурсій для гостей університету та всіх бажаючих. Він був створений завдяки спільним зусиллям професорів університету [1, 2, 5]. У колекції музею експонується понад 500 породоутворюючих мінералів та гірських порід, моноліти основних типів та підтипів ґрунтів країн СНД. Широко представлені мінеральні ресурси Полісся України, різноманіття мінералу кварцу це прозор, чорні, димчасті, золотисті, рожеві його різновиди, світло-зелені праземи, кристали аметисту, морюну.

Є тут також зразки дорогоцінних мінералів пегматитових жил – берили і топази. Багато зразків мінералів з інших країн СНД, зокрема з

Уралу, Паміру, Забайкалля, Кольського півострова, які були привезені викладачами, студентами та подаровані гостями [5].

Серед гірських порід особливу увагу привертають рожево-червоні, темно-малинові, зелено-червоні, сірі граніти та рожеві пірофілітові сланці Житомирщини. Чудові зразки декоративного лабрадориту, габро, амазоніту є визначним багатством Поліського краю. У 2007 році музей було відреставровано та доповнено багатьма новими зразками мінералів та гірських порід [1, 2].

На даний момент музей ґрунтознавства слугує базою навчального процесу, популяризацією знань про природу, екологію, мінеральні ресурси та ґрунтовий покрив України для студентів, абітурієнтів та учнівської молоді та гостей університету.

У 2008 року на кафедрі анатомії і гістології ЖНАЕУ було засновано ще один анатомо-морфологічний музей. Він створений з науково-дослідною метою для вивчення та збереження музейних предметів. На сьогоднішній експозиційна площа музею складає понад 40м², а виставковий фонд нараховує близько 350 експонатів [7].

Музейні препарати мають наукову і пізнавальну цінність. У музеї також представлені анатомічні дефекти. Наприклад, третій ріг на черепі великої рогатої худоби.

Щорічно анатомічний музей приймає велику кількість відвідувачів, у першу чергу школярів і студентів інших факультетів, що сприяє популяризації наукових знань, формуванню природничого світогляду й морально-етичному вихованню молоді та гостей міста [5].

Висновки. Отже, музеї на ринку туристичних послуг повинні розглядатися як основний осередок культури і слугувати відправною точкою для вивчення туристом країни або регіону. Популяризація музеїв має стати важливим стратегічним завданням будь-якого плану розвитку туризму у кожному регіоні.

Тому налагодження співпраці між музеями ЖНАЕУ та туристичними агенціями Житомирщини має відбуватися у двох напрямках, як в економічному так і культурно-пізнавальному. Активне заохочення туристів до музеїв ЖНАЕУ зможе популяризувати цей навчальний заклад і залучити майбутніх студентів.

Список використаних джерел

1. Бібліотека і музеї // Державна агроекологічна академія України. 75-років: минуле, сучасне, майбутнє. – К.: Аграрна наука, 1997. – С. 174–175.
2. Боднарук Я. Музей ґрунтознавства / Я. Боднарук // Наш дім. – 2007. – № 7. – С. 6.

3. Горсва-Слидзюк Е. Про історію альма-матер розкажуть унікальні документи / Е. Горсва-Слидзюк // Наш дім. – 2006. – № 7. – С. 6.
4. Чи є майбутнє у музейного туризму / І.Винниченко // Економічна правда. – № 12, 2011.
5. Малиновський А. С. Університету – 85 років. Сучасне, майбутнє // А. С. Малиновський. – Житомир, 2007. – С.16-17.
6. Шандор, Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму: підручник / Ф. Ф. Шандор, М. П. Кляп. — К.: Знання, 2013. — 334 с.
7. Офіційний сайт ЖНАЕУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.znau.edu.ua/>.